

TÜRSAB

TÜRKİYE KRUVAZİYER TURİZMİ RAPORU

PİRE İÇİN 'LİMANLARIMIZ' YANDI!

İlk kez 1831 yılında İtalya'dan yola çıkıp İzmir'i de kapsayan bir Akdeniz turu ile başlayan kruvaziyer turizmi, 2013 yılı sonunda dünya genelinde 20.9 milyon yolcuya ulaştı. Geçen yıl söz konusu 20.9 milyon kişinin 2.2 milyonu Türkiye limanlarını ziyaret etti. Bir başka deyişle toplam kruvaziyer turistinin yaklaşık yüzde 11'inin yolu Türkiye'den geçti.

Beklentiler bu yıl dünya genelinde kruvaziyer turist sayısının 22 milyona ulaşması. Bu da yaklaşık yüzde 5'lik bir artış beklentisi demek. Dünya limanları yüzde 5'lik büyüme hedefleri ile yola devam ederken, dünya ortalaması üzerinde büyüme potansiyeli vaat eden Türkiye, 'komşu'ya takılmış durumda. Türkiye'de bu yıl ve önümüzdeki 3 yıl boyunca beklenti kruvaziyer turizmde yüzde 2-3'lük bir büyüme yaşanması. Bundaki en önemli neden ise komşumuz Yunanistan'daki ekonomik kriz ve bununla beraber süre gelen grevler.

Türkiye'ye gelen kruvaziyer gemilerinin yüzde 40'a yakını Yunanistan'daki Pire Limanı'ndan hareket ettiği için bu ülkedeki negatif gelişmeler direkt Türkiye'yi de etkiler hale geldi. Pire Limanı'nda yaşanan olumsuzluklar nedeniyle rezervasyonlarını Batı Akdeniz'e kaydırma eğilimi gösteren dev kruvaziyer şirketlerin bu stratejisi Türkiye'nin bu alanda büyüme oranını da yarıya düşürmüştür.

TÜRSAB'ın 'Kruvaziyer Turizmi Raporu' 2003 yılından bu dünyada ve Türkiye'de bu segmentte yaşanan gelişmeleri gözler önüne sererken bundan sonra atılması gereken adımları da masaya yatırıyor.

36 MİLYAR DOLARLIK PAZAR

Yunanistan faktörüne rağmen kruvaziyer yolcuların Türk turizmde önemi giderek artıyor. 2003 yılında sadece 581 bin kruvaziyer yolcuyu ağırlayan sektör, 11 yılda yüzde 285 gibi büyük bir artışa imza atarak 2.2 milyon yolcuya ulaştı. Oysa aynı dönemde dünya kruvaziyer turisti sayısındaki artış yüzde 150'lerde kaldı. Yani Türkiye dünya genelinin 2 katına yakın bir büyümeye imza attı.

Kruvaziyer turisti, sağladığı gelir açısından da iştah kabarttı. Kruvaziyer turistinin 7 günlük bir seyahatte gemide harcadığı tutar ortalama bin 719 dolar. Yani kruvaziyer turizminin sadece gemiler açısından büyüklüğü 36 milyar dolara ulaşmış durumda. Bu rakama, kruvaziyer turistinin gemi dışında yaptığı harcamalar dahil değil. Kruvaziyer turisti normal bir turistten ortalama 3 katı kadar harcama yapıyor. Örneğin Türkiye'de normal bir turistten günlük ortalama harcaması 50-55 dolar seviyesindeyken, transit bir limanda kruvaziyer turisti için bu rakam 120 doları, ana limanlarda ise 150 doları geçiyor. Kruvaziyer tayfası da limanlarda

günlük ortalama 70 dolar harcama yapıyor. Bu rakamlar baz alınarak yapılan hesaba göre, kruvaziyer turisti ve tayfasından Türkiye'de esnafa yaklaşık 400 milyon dolar para bırakıyor.

ULUSOY: YENİKAPI'YA BİLE LİMAN İSTİYORUZ

Yunanistan'ın yarattığı olumsuz etkiyi atmak ve Türkiye'nin kruvaziyer turizminde 'başlangıç noktası' olabilmesi için 'daha çok limana ihtiyaç duyduğunu' ifade eden Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) Başkanı Başaran Ulusoy, "İstanbul'a, İzmir'e, Kuşadası'na yeni limanlar lazım. Burada başı İstanbul'un yeni toplantı noktası haline getirilen Yenikapı çekmesi lazım" diyerek atılması gereken ilk adımın 'liman' olduğunun altını çiziyor. Kruvaziyer sektöründen Türkiye'nin kasasına yıllık olarak 400 milyon doların kaldığını ancak kendilerinin bunu asla yeterli görmediğini kaydeden Ulusoy, "Dünyada hızla gelişen ve bulunduğu ülkelerin ekonomik girdilerine önemli katkı yapan kruvaziyer turizmi sektöründen Türkiye'nin de taşıdığı turizm potansiyeline bağlı olarak gerektiği kadar faydalanması gerekiyor. Kıyı şeritlerimizde hayata geçirdiğimiz turistik tesis ve kongre merkezlerinin bu yolla dolmasına neden olan kruvaziyer limanlarının İstanbul başta olmak üzere birçok kentimizde bulunması biran önce faaliyete geçilmesini bekliyoruz" ifadelerini kullanıyor.

TÜRSAB'ın Kruvaziyer Raporu'ndan öne çıkan başlıklar şöyle:

- 2013'te 2.2 milyon kruvaziyer turisti Türkiye'ye ziyaret ederken, bu rakam 2014'te 2.3 milyona çıkacak.
- Türkiye'nin önceki yıllarda yüzde 30'ları aşan oranlarda yakaladığı büyüme oranının bu yıl yüzde 2-3'lere takılı kalmasının başlıca nedeni Yunanistan'daki kriz ve grevlerin etkisi ile kruvaziyer şirketlerinin Batı Akdeniz turlarına yönelmesi.
- Dünyadaki tüm kruvaziyer turistlerinin yüzde 11'inin yolu Türkiye'den geçiyor.
- Bir kruvaziyer turistinin 7 günlük gemi harcaması ortalama bin 719 dolar.
- Türkiye'de günlük turist harcaması (konaklama ve ulaştırma hariç) ortalama 50 dolar, kruvaziyer turistinin limanlarda yaptığı günlük harcama ise ortalama 120-150 dolar.
- Türkiye'ye gelen turistlerin yüzde 30'unun durağı İstanbul oluyor. Onu Kuşadası ve İzmir izliyor.
- Dünya genelindeki 20.9 milyon kruvaziyer turistin yüzde 84'ü ABD'li.
- En çok tercih edilen rota yüzde 37.3 ile Karayipler ve Bahamalar. Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz Bölgesi yüzde 19.1 ile ikinci sırada yer alıyor.
- Türkiye'yi bu yaz ziyaret edecek en ilginç kruvaziyer gemilerinden biri de Kuşadası'na gelecek olan Disney gemisi. Sadece çocuklar ve çocuklu ailelerin bulunduğu gemi, bu yaz 3 seferle Kuşadası'na demirleyecek.

BÖLÜM 1: TÜRKİYE'DE KRUVAZİYER TURİZMİ

11 YILDA TÜRKİYE'YE GELEN KRUVAZİYER TURİSTİ %285 ARTTI:

Dünya ekonomisinde 2008-2009 krizinin yaralarını sarmasıyla birlikte yeniden büyümeye başlayan kruvaziyer turizmde Türkiye'nin de yükselişi sürüyor. Son 11 yıla bakıldığında sadece 2009 yılında gerileme yaşayan Türkiye'ye gelen kruvaziyer turisti sayısı 2013 yılında 2.2 milyonu geçerek, dünyadan aldığı pay yüzde 11'e çıktı. Son 10 yılda büyüme oranı yüzde 285 olarak gerçekleşti. Kesinleşen rezervasyonlar ve ön talepler dikkate alındığında Türkiye'ye gelen kruvaziyer turisti sayısının 2014 yılında da yüzde 2-3 seviyesinde artması ve 2.3 milyona çıkması bekleniyor.

TABLO 1: TÜRKİYE'YE 2.2 MİLYON KRUVAZİYER YOLCUSU GELDİ

Yıl	Gemi sayısı	Yolcu sayısı
2003	887	581.840
2004	927	645.264
2005	1.048	757.563
2006	1.317	1.016.314
2007	1.421	1.368.400
2008	1.612	1.605.372
2009	1.328	1.484.194
2010	1.368	1.719.098
2011	1.623	2.191.420
2012	1.587	2.095.673
2013	1.572	2.240.776

KRUVAZİYER TURİSTİNİN %30'U İSTANBUL'A GELİYOR: Türkiye'ye gelen kruvaziyer turistlerinin yüzde 30'unun durağı İstanbul oldu. Bunu yüzde 25.7 ile Kuşadası ve yüzde 21.7 ile İzmir takip etti. Bu yıl için beklenti oranların Kuşadası lehine değişeceği yönünde. Çünkü kruvaziyer turizminin en büyük firmalarından Norwegian Cruise gemilerini 27 Nisan tarihinden itibaren İzmir yerine Kuşadası'na yönlendirme kararı almış durumda. Kuşadası'na geçen yıl 427 gemi yanaşmışken, 2014 yılı için şu an kesinleşmiş rezervasyonların sayısı 480'i geçti. Yılsonu için beklenti bu rakamın 500'ü geçeceği şeklinde. İzmir Limanı için ise daha yılın başında kesinleşen rezervasyon sayısı 121. İzmir Limanı'na 2013 yılında 187 gemi yanaşmıştı.

TABLO 2: ÜÇ LİMAN YOLCULARIN % 75'İNİ AĞIRLIYOR

Limn	Yolcu sayısı	Aldığı pay (%)
Alanya	40.843	1,82
Antalya	163.575	7,30
Bartın	2.071	0,09
Bodrum	28.546	1,27
Çanakkale	7.467	0,33
Çeşme	62.741	2,80
Dikili	7.655	0,34
Fethiye	1.067	0,05
Göcek	252	0,01
Güllük	476	0,02
İstanbul	689.417	30,77
İzmir	486.493	21,71
Kaş	1.152	0,05
Kuşadası	577.685	25,70
Marmaris	152.685	6,81
Mersin	1.381	0,06
Mudanya	414	0,02
Samsun	1.281	0,06
Sinop	7.460	0,33
Trabzon	8.115	0,36
Tuzla	0	0,00
TOPLAM	2.240.776	100,00%

YUNANİSTAN GREVİ TÜRKİYE LİMANLARINI ETKİLEDİ: Türkiye'ye gelen kruvaziyer turistin bu yıl geçen yıla göre yüzde 2-3 artması bekleniyor. Son 10 yıldaki performansa bakıldığında en az yüzde 10 olan Türkiye'deki büyüme oranının yüzde 2-3'lerde kalacak olmasının en büyük nedeni Yunanistan'daki ekonomik kriz ve buna bağlı yaşanan grevler. Akdeniz kruvaziyer turlarının yaklaşık yüzde 30'unun çıkış yaptığı Pire Limanı'nda yaşanan grevlere global kruvaziyer şirketleri tepki göstermeye başladı. 2014 ve hatta 2015-2016 programlarını da Batı Akdeniz'e kaydırma eğilimi gösteren şirketlerin bu kararı Türkiye'deki büyümenin de önünde engel. Çünkü Türkiye'ye gelen kruvaziyer

gemilerinin yüzde 40'ına yakını Pire Limanı'nda çıkış yapıp Yunan Adaları ve Türkiye limanlarını kapsayan turları gerçekleştiriyor.

DISNEY GEMİSİ 3 KEZ GELECEK: Bu yaz Türkiye'yi ziyaret edecek kruvaziyerler arasında dikkat çekici olanlardan biri de Disney gemisi. Sadece çocuk ve çocuklu ailelerin yer aldığı kruvaziyer bu yaz Kuşadası Limanı'nı 3 kez ziyaret edecek. Yine Kuşadası Limanı'nın ilginç ziyaretçilerinden biri de sürekli dünya turu yapan The World adlı gemi olacak. Önceki yıllarda yaptığı ziyaret büyük ilgi çeken ve eşcinsellerin bulunduğu kruvaziyerin de yine Türkiye'yi ziyaret edebileceği gelen bilgiler arasında.

BÖLÜM 2: DÜNYADA KRUVAZİYER TURİZMİ

LİMANLARDA 18.9 MİLYAR DOLAR HARCANACAK: Dünyada kruvaziyer turizmi 2013 yılında 20.9 milyon kişiye ulaşırken, bu rakam 2014 yılında ise 22 milyon olarak gerçekleşecek. 2018 yılı için beklenti 24.1 milyon kişi. 2014 yılında kruvaziyer turizminin sadece gemiler açısından büyüklüğü 40 milyar dolara ulaşacak. Sektörün en büyük 3 şirketi Carnival Corporation, Royal Caribbean Cruises ve Norwegian Cruise yolcuların yüzde 79.4'üne, gelirin yüzde 71.8'ine sahip. Yolcuların ve tayfaların 2014 yılında limanlarda yapacağı doğrudan harcamanın 18.9 milyar dolar olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

TABLO 3: 2014'TE 21.5 MİLYON KİŞİ KRUVAZİYER YOLCULUĞU YAPACAK

Yıl	Kruvaziyer yolcu sayısı
2007	14.625.000
2008	15.779.000
2009	17.216.000
2010	18.421.000
2011	19.377.000
2012	20.335.000
2013	20.976.000
2014*	22.056.000
2018*	24.146.000

* Beklenti.

YOLCULARIN % 84'Ü ABD'Lİ: Kruvaziyer turizminin yüzde 84 gibi önemli bir kısmı ABD'li turistlerden oluşuyor. 2013 yılında 17.6 milyon ABD'li kruvaziyer yolculuğuna çıkarken, bunların 11.7 milyonunun yolculuğunun başlangıç noktası da ABD. 1990 yılından bu yana toplam 200 milyonu aşkın yolcu kruvaziyer turizmini tercih etti. Bu rakamın yüzde 40'ı son 5 yılda yolculuk yaptı. Ortalama bir kruvaziyer yolculuğu 7 gün sürerken, kruvaziyer turistlerinin en çok tercih ettiği rota ise yüzde 37.3 ile Karayipler ve Bahamalar olarak gerçekleşti. Bunu yüzde 19.9 ile Türkiye'nin de içinde bulunduğu Akdeniz bölgesi takip etti.

TABLO 4: KRUVAZİYER TURİZMİNDE ASLAN PAYI KARAYİPLER VE BAHAMALAR'DA

Bölge	Pay (%)
Karayipler/Bahamalar	37,3
Akdeniz	19,9
Avrupa (Akdeniz hariç)	9,8
Asya	3,6
Avustralya/Yeni Zelanda/G. Pasifik	4,1
Alaska	5,4
Güney Amerika	3,4
Diğer	16,5

YOLCULARIN YAŞ ORTALAMASI 50: Kruvaziyer yolcularının yaş ortalaması 50. Yapılan araştırmalar yolcuların ortalama yıllık gelirinin 100-110 bin dolar seviyesinde olduğunu ortaya koyuyor. Yolcuların kruvaziyer turizmini tercih etmesinin önemli nedeni 'eğlenceli ve hesaplı lüks' olarak öne çıkıyor. Yolcuların yüzde 86 gibi önemli bir kısmı evli ve yüzde 75'i zaten seyahate eşleriyle katılıyor.

GEMİDEKİ 7 GÜNLÜK HARCAMA BİN 719 DOLAR: Kruvaziyer turistinin gemide yaptığı harcama 7 günlük bir ortalama seyahat için bin 719 dolar. Bu miktarın yüzde 75'i bilet parasına gidiyor. Gemide yapılan diğer harcama kalemleri ise casino, bar, iniş giderleri ve spa olarak öne çıkıyor. Buna ek olarak, kruvaziyer turisti ve gemi tayfalarının indiği limanlarda yaptığı harcamanın bu yıl 18.1 milyar dolar olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

TABLO 5: HARCAMANIN % 75'İ BİLET PARASI

Harcama kalemi	Harcama (\$)
Bilet	1.304
Seyahat sırasında harcama	415
<i>Casino/Bar</i>	222
<i>İniş giderleri (Kruvaziyere kalan)</i>	81
<i>Spa</i>	40
<i>Diğer</i>	61
TOPLAM HARCAMA	1.719

FLORIDA'NIN LİMAN GELİRİ 1.5 MİLYAR DOLAR: Kruvaziyer turizminden en çok hangi limanların kazandığına bakıldığında ABD'de Florida'nın açık ara lider olduğu göze çarpıyor. Florida'da 3 kruvaziyer limanının toplam geliri yaklaşık 1.5 milyar dolar. Miami Limanı 605 milyon dolarlık gelire dünya lideri konumunda. Dünya sıralamasında 4'üncü olan, Avrupa'da ise ilk sırada yer alan liman ise Barselona.

TABLO 6: EN ÇOK KAZANAN KRUVAZİYER LİMANLARI MIAMI'DE

Sıra	Şehir	Liman	Gelir (milyon dolar)
1	Florida	Miami	605
2	Florida	Fort Lauderdale	500
3	Florida	Port Canaveral	493
4	Barselona	Barcelona	382
5	Roma	Civitavechia	373
6	Bahamas	Nassau	349
7	Mexico	Cozumel	278
8	Venedik	Venice	255
9	Southampton	Southampton	243
10	Texas	Galveston	194

BÖLÜM 3: ÖNERİLER

2023 HEDEFİ VE YENİ LİMANLAR: Gelir düzeyi yüksek bir turizm kitlesi demek olan kruvaziyer turizm, Türkiye için de büyük önem taşıyor. Bunun için kuşkusuz ilk etapta gerekli olan şey ise liman sayısını artırmak. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 'Türkiye Turizm Stratejisi 2023 hedefinde'de de yeni limanlar yer alıyor. Buna göre,

- Samandağı Kruvaziyer Limanı,
- Antalya Kruvaziyer Limanı,
- Kuşadası Kruvaziyer Limanı,
- Çeşme Kruvaziyer Limanı,
- Çanakkale Kruvaziyer Limanı,
- İstanbul Galata Kruvaziyer Limanı,
- İstanbul Ataköy Kruvaziyer Limanı,
- İstanbul Zeytinburnu Kruvaziyer Limanı,
- Samsun Kruvaziyer Limanı,
- Trabzon Kruvaziyer Limanı, programa alınmış durumda.

ÇANAKKALE 2015'E YETİŞECEK: Çanakkale Kruvaziyer Limanı için çalışmalar tamamlanmış durumda. Troya Barış Kenti Projesi kapsamında her biri 6 bin 500 yolcu taşıyabilecek 6 adet Okyanus tipi yeni gemilere aynı anda ev sahipliği yapacak bu limanın 2015 Çanakkale Savaşları'nın 100. Yıldönümü'ne yetiştirilmesi planlanıyor.